

AANVULLEND RAPPORT

**MASTEROPLEIDING PHILOSOPHY (120 EC)**

FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

**UNIVERSITEIT LEIDEN**

QANU  
Catharijnesingel 56  
PO Box 8035  
3503 RA Utrecht  
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100  
E-mail: [support@qanu.nl](mailto:support@qanu.nl)  
Internet: [www.qanu.nl](http://www.qanu.nl)

Projectnummer: Q0769

© 2020 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.



# INHOUDSOPGAVE

<b>AANVULLEND RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING PHILOSOPHY (120 EC) VAN DE UNIVERSITEIT LEIDEN .....</b>	<b>5</b>
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING .....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING .....	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL .....	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL.....	8
BEHANDELING VAN STANDAARD 2 UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING .....	9
<b>BIJLAGEN .....</b>	<b>13</b>
BIJLAGE 1: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA.....	15
BIJLAGE 2: BESTUDEERDE DOCUMENTEN .....	16

Dit rapport is vastgesteld op 30 maart 2020.





# AANVULLEND RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING PHILOSOPHY (120 EC) VAN DE UNIVERSITEIT LEIDEN

Dit rapport is een aanvulling op het eerdere visitatierapport (d.d. 12 december 2017). Het volgt daarom hetzelfde Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2016), in het bijzonder paragraaf 2.9.2 Beoordeling na herstel.

## ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

### Masteropleiding Philosophy

Naam van de opleiding:	Filosofie
Internationale naam:	Philosophy
CROHO-nummer:	60823
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	120 EC
Afstudeerrichtingen:	Philosophy of Humanities Philosophy of Law Philosophy of Natural Sciences Philosophy of Political Science Philosophy of Psychology
Locatie:	Leiden
Variant(en):	voltijd, deeltijd*
Onderwijstaal:	Engels
Inleverdatum NVAO:	30 april 2020

\* De deeltijdvariant van de opleiding zal per 1 september 2020 niet meer worden aangeboden. De datum einde instroom is reeds opgenomen in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO).

Het paneloverleg van het visitatiepanel Filosofie vond plaats op 7 januari 2020 te Rotterdam.

## ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

## SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 11 november 2019 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de masteropleiding Philosophy beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. M.J.B. (Martin) Stokhof, hoogleraar Taalfilosofie aan de Universiteit van Amsterdam [voorzitter];
- Prof. dr. H.H.A. (Bert) van den Brink, decaan van het University College Roosevelt en hoogleraar Filosofie aan de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. J.P. (Jan) Opsomer, hoogleraar aan en coördinator van het De Wulf-Mansion Centre van de Katholieke Universiteit Leuven (België);
- Prof. dr. L.B.W. (Bart) Geurts, hoogleraar Taalfilosofie en logica aan de Radboud Universiteit;

- A. (Anouk) de Jong BSc., student masteropleiding Philosophy of Science, Technology and Society, en masteropleiding Communication Science aan de Universiteit Twente [studentlid].

Het panel werd ondersteund door V.C.E. (Valérie) Drost MSc, die optrad als secretaris. Projectleider vanuit QANU bij de herstelbeoordelingen Filosofie aan de Universiteit Leiden, Tilburg University, de Universiteit van Amsterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam was dr. I.M (Irene) Conradie.

## AANLEIDING VOOR DE AANVULLENDE BEOORDELING

De aanvullende beoordeling van de masteropleiding Philosophy (120 EC) aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden was onderdeel van de beoordeling van de visitatiegroep Wijsbegeerte. Op 12 december 2017 stelde het panel zijn definitieve rapport vast. Op basis van de informatie in het zelfevaluatie-rapport, bestudeerde eindwerken en het locatiebezoek oordeelde het panel dat de titels van de verschillende specialisaties onvoldoende waargemaakt werden. Het meende dat dit veroorzaakt werd door een te beperkt en onvoldoende specifiek aanbod van filosofie cursussen op het gebied van de specialisaties. Het panel zag dit ook terug in een deel van de scripties die, hoewel van voldoende niveau, te weinig blij gaven van verdieping in de betreffende specialisatie. Het panel beoordeelde Standaard 2 (Onderwijsleeromgeving) daarom als 'onvoldoende'.

De instelling heeft op 21 maart 2018 een herstelplan opgesteld en dit voorgelegd aan de NVAO. Het herstelplan van de opleiding bestond uit een overzicht van de kritiekpunten en de aanbevelingen van het panel van de initiële opleidingsbeoordeling. Hieraan gekoppeld presenteerde de opleiding de volgende herstelmaatregelen:

- een vergroting van het aantal verplichte cursussen op het gebied van de specialisatie,
- beter toezicht op de onderwerpen van de scripties,
- een reductie van het aantal specialisaties.

Op basis van het visitatierapport, herstelplan en advies van de opleidingscommissie over dit herstelplan gaf de NVAO op 31 oktober 2018 akkoord op een herstelperiode van twee jaar conform artikel 5a. 12a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Naar het oordeel van de NVAO was met het herstelplan en het positieve oordeel van de opleidingscommissie daarover voldoende aannemelijk gemaakt dat de opleiding binnen de termijn van twee jaar alsnog zou voldoen aan het kader.

## WERKWIJZE VAN HET PANEL

### *Vorbereiding*

In vervolg op de beoordeling binnen het visitatiecluster Wijsbegeerte van 2017 vond op 7 januari 2020 een herstelbeoordeling plaats van de tweejarige masteropleiding Philosophy (120 EC) van de Universiteit Leiden. Ter voorbereiding op de herstelbeoordeling heeft de opleiding een uitgebreide stand-van-zakennotitie opgesteld (*Stand van zaken notitie hersteltraject wo-master Philosophy (120 EC)*) en de vijf huidige panelleden gevraagd om het herstel te beoordelen. Drie panelleden, onder wie de voorzitter, waren lid van het panel dat de opleiding in 2017 beoordeelde. Hoewel het een onvoldoende op Standaard 2 (Onderwijsleeromgeving) betrof, meende het panel dat de realisatie van het herstel hier gezien de aard van de geconstateerde tekortkomingen ook met een beoordeling op afstand kon worden uitgevoerd, mits het panel het studentenperspectief op een aanvullende manier kon meewegen. Met instemming van de opleiding werd daarom besloten tot een beoordeling op afstand op basis van aangeleverde documenten door de opleiding, voorafgegaan door een telefonisch interview met een student van de opleiding. Daarnaast kreeg het panel inzage in een selectie van vakken binnen de elektronische leeromgeving. Na een controle op volledigheid door de projectleider zijn het accreditatiebesluit van de NVAO over de opleiding, de stand-van-zakennotitie

en bijlagen aan het panel ter beschikking gesteld (zie Bijlage 2). De panelleden bestudeerden de documentatie en formuleerden op basis hiervan vragen en aandachtspunten ter voorbereiding op het telefonisch interview met een student en op het paneloverleg.

#### *Telefonisch interview met student*

Om ook de ervaring van studenten met de doorgevoerde verbetermaatregelen mee te wegen in het paneloordeel, is in overleg met de opleiding een telefonisch interview gepland tussen een tweedejaars student van de opleiding en het studentlid van het panel. Op 13 december 2019 vond dit telefonisch interview plaats. Het studentlid heeft een verslag van de bevindingen voorafgaand aan het paneloverleg gedeeld met het panel, de projectleider en de secretaris.

#### *Paneloverleg en rapportage*

Het panel heeft op 7 januari 2020 overleg gevoerd en op basis van de aangeleverde documenten zijn bevindingen geformuleerd. Ter voorbereiding op het paneloverleg heeft het panel schriftelijk nog aanvullende informatie bij de opleiding opgevraagd om tot een oordeel te komen. Ter afsluiting werd het oordeel van het panel op Standaard 2 door de voorzitter telefonisch medegedeeld aan de opleiding. De voorzitter deelde daarbij de belangrijkste observaties van het panel mede. Op basis van de bevindingen van het panel heeft de secretaris een conceptrapport opgesteld dat, na accordering door het panel, aan de opleiding is voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het panel heeft het commentaar van de opleiding besproken en vervolgens het definitieve rapport vastgesteld.

#### *Definitie oordelen*

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

#### **Basiskwaliteit**

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een Associate Degree-programma, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

#### **Onvoldoende**

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit en vertoont tekortkomingen op meer aspecten.

#### **Voldoende**

De opleiding voldoet over de volle breedte van de standaard aan de basiskwaliteit.

#### **Goed**

De opleiding steekt systematisch uit boven de basiskwaliteit.

#### **Excellent**

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.



## SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Het rapport heeft betrekking op de beoordeling van het herstel van de masteropleiding Philosophy (120 EC) van de Universiteit Leiden. Naar aanleiding van het initiële visitatierapport uit 2017 heeft de NVAO de opleiding een herstelperiode toegewezen. Hierin diende de opleiding Standaard 2 van het van toepassing zijnde beperkte beoordelingskader aan de hand van een door de NVAO goedgekeurd herstelplan te verbeteren. Het huidige panel heeft Standaard 2 opnieuw beoordeeld. Het handhaaft voor deze opleiding de voldoende beoordeling van de initiële onderwijsvisitatie op Standaard 1 en 4 en de goede beoordeling op Standaard 3.

### *Standaard 2: Onderwijsleeromgeving*

Uit de aangeleverde documentatie blijkt voor het panel dat er adequate maatregelen zijn getroffen door de opleiding om de titels van de verschillende specialisaties voldoende waar te maken. Door de uitbreiding van verplichte vakken op het gebied van de specialisatie is volgens het panel nu sprake van een studeerbaar onderwijsprogramma waarin nadrukkelijker de focus ligt op de filosofische verdieping ten aanzien van de specialisatie, terwijl de twee keuzevakken studenten voldoende keuzevrijheid bieden. Ook waardeert het panel hoe de opleiding voortvarend te werk is gegaan met de verbeterde aansluiting van scriptieonderwerpen op de specialisaties. Hoewel het voor deze herstelbeoordeling nog te vroeg was om de gewenste effecten in voltooide scripties terug te zien, heeft het panel positieve verwachtingen dat de toegenomen aandacht binnen de opleiding de eerder onduidelijke koppeling tussen scriptie en specialisatie verregaand zal verhelpen. Het panel ziet daarbij graag dat docenten en studenten binnen het kader van de specialisatie voldoende vrijheid genieten om gevarieerde onderwerpen te onderzoeken. Tot slot constateert het panel dat de opleiding weloverwogen, pragmatische en toekomstgerichte keuzes heeft gemaakt in de herziening van het aanbod van vijf naar drie specialisatieprogramma's. Het stimuleert de opleiding om kansen te benutten voor filosofische reflectie op actuele ontwikkelingen in de betreffende vakgebieden.

Het panel concludeert dat de aanbevelingen van de initiële opleidingsbeoordeling in vruchtbare grond zijn beland en heeft er vertrouwen in dat nog geplande maatregelen zullen resulteren in positieve uitkomsten.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

### *Masteropleiding Philosophy (120 EC)*

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	goed
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter, prof. dr. (Martin) Stokhof, en de secretaris, V.C.E. (Valérie) Drost MSc, van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 30 maart 2020



# BEHANDELING VAN STANDAARD 2 UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

## **Standaard 2: Onderwijsleeromgeving**

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

### **Bevindingen en overwegingen panel 2017**

Tijdens het locatiebezoek in 2017 heeft het toenmalige panel de tweejarige masteropleiding Philosophy (120 EC) beoordeeld. De opleiding bood studenten de mogelijkheid om zich te specialiseren in één van vijf aangeboden disciplines: Philosophy of Humanities, Philosophy of Law, Philosophy of Natural Sciences, Philosophy of Political Science en Philosophy of Psychology. Elke specialisatie kende eenzelfde opbouw van het onderwijsprogramma met twee componenten: een filosofisch deel (80 EC) verzorgd door de opleiding en een niet-filosofisch deel (40 EC) verzorgd door de disciplinaire masteropleiding. Het filosofisch deel bevatte een verplicht deel (40 EC) en een keuzedeel (40 EC). Het verplichte deel bestond uit twee specialisatievakken (2 x 10 EC), een thesisseminar en een eindwerkstuk (20 EC). Het keuzedeel was door studenten van de tweejarige master in te vullen met vakken uit de meest naastgelegen specialisatie uit de eenjarige masteropleiding. De opbouw van het curriculum is schematisch weergegeven in Bijlage 1.

Het panel was positief over de verschillende componenten en onderdelen waaruit het onderwijsprogramma was opgebouwd. Het panel sprak daarbij zijn waardering uit over de manier waarop studenten een kans werd geboden hun disciplinaire masteropleiding met filosofie te verbreden. Het panel stelde vast dat zowel het didactisch concept als de onderwijsvormen goed aansloten bij de inhoud en doelstellingen van de opleiding. Het panel constateerde echter dat filosofie cursussen met specifieke relevantie voor de specialisaties beperkt werden aangeboden, dat wil zeggen niet elk jaar, en dat deze vakken inhoudelijk onvoldoende specifiek waren voor de specialisaties. Hierdoor werden de titels van de specialisatieprogramma's volgens het panel niet waargemaakt.

Tijdens de initiële opleidingsbeoordeling stelde het panel tevens vast dat de eindwerken, hoewel deze van voldoende niveau waren, onvoldoende blijken gaven van de specifieke specialisaties binnen de opleiding.

Op basis van deze bevindingen concludeerde het panel dat de onderwijsleeromgeving studenten onvoldoende ondersteunde bij het realiseren van de beoogde leerresultaten. Daarom beoordeelde het panel Standaard 2 met een onvoldoende. Het deed daarbij de aanbeveling om de omvang van het cursusaanbod binnen het specialisatiedeel van het opleidingsprogramma te vergroten, waarbij het de opleiding ter overweging gaf om het aantal specialisaties te beperken.

### **Bevindingen panel 2020**

Het panel heeft de aangeleverde documentatie van de opleiding, inclusief het herstelplan, de stand-van-zakennotitie en bijlagen (zie Bijlage 2), uitvoerig bestudeerd. Ook heeft het panel kritisch gekeken naar een selectie van vakken in de online leeromgeving en de bevindingen van het telefonisch interview met een student van de opleiding. Voorafgaand aan het paneloverleg heeft het panel schriftelijk aanvullende vragen gesteld en hier antwoorden op gekregen van de opleiding.

#### *Vergroting aantal verplichte cursussen op het gebied van de specialisatie*

Uit de stand-van-zakennotitie maakt het panel op dat de in het herstelplan aangekondigde maatregelen op het gebied van vergroting van het cursusaanbod in het specialisatiedeel in fasen zijn uitgevoerd. Met ingang van september 2018 is het aandeel filosofische keuzevakken van 40 EC teruggebracht naar 20 EC en het aandeel verplichte filosofische cursussen op het gebied van de



specialisatie vergroot met 20 EC. Dit houdt in dat het oorspronkelijke curriculum, dat bestond uit twee verplichte cursussen op het gebied van de specialisatie, is uitgebreid met twee aanvullende verplichte cursussen. Het panel waardeert de evenredige spreiding die hierin is aangebracht, met elk semester één verplicht vak. Dit waarborgt de studeerbaarheid van het programma. Van deze vier vakken is er één specialisatievak dat alleen openstaat voor studenten van de eigen specialisatie, de overige verplichte vakken zijn geselecteerd vanwege de relevantie voor de specialisatie vanuit het vakkenaanbod van de eenjarige masteropleiding Philosophy.

Voor extra verdieping in de specialisatie is per september 2019 in elke specialisatie een verplicht 'core seminar' ingevoerd. Hierin staan bredere filosofische discussies en thema's centraal die relevant zijn voor de eigen specialisatie. Dit 'core seminar' fungeert als één van de vier verplichte cursussen. Zo is 'Practical Philosophy: Contemporary Debates' het verplichte 'core seminar' van de oude specialisatie Philosophy of Political Science en de nieuwe specialisatie Philosophy of Law, Governance and Politics (zie Reductie van het aantal specialisaties). Het panel heeft gekeken naar het cursusaanbod van de opleiding. Zowel het gehele cursusaanbod als de syllabi, werkvormen en literatuur van een selectie bestudeerde vakken zien er volgens het panel over het algemeen goed uit.

Het panel spreekt van een goed uitgebalanceerd onderwijsprogramma waarin nadrukkelijker de focus ligt op de filosofische verdieping ten aanzien van de specialisatie, terwijl voldoende keuzevrijheid overblijft voor studenten doordat zij nog twee filosofische keuzevakken kunnen kiezen. Het panel stelt met tevredenheid vast dat deze aanpassingen, inclusief een overgangsregeling voor studenten die voor september 2018 stonden ingeschreven, correct zijn opgenomen in het Onderwijs- en Examenreglement (OER) en dat de opleidingscommissie verscherpt toezicht houdt op de doorgevoerde wijzigingen bij cursus- en curriculumbeoordelingen.

#### *Specialistische diepgang scripties*

Het toenmalige panel constateerde dat in de scripties niet altijd duidelijk de specialisatie was terug te zien. De opleiding heeft in reactie hierop maatregelen genomen om scherper toezicht te houden op de keuze en uitwerking van het scriptieonderwerp. Met ingang van het academisch jaar 2018-2019 heeft de opleiding een verscherpte scriptieprocedure geïmplementeerd waarbij iedere student wordt gekoppeld aan een scriptieonderwerp en -begeleider. Controle op onderwerpkeuzes en verdeling van onderwerpen over begeleiders verloopt via een kleine commissie die bestaat uit de opleidingsvoorzitter, de studietoelichting en de coördinator van het scriptieseminar. Aan het einde van het semester dat voorafgaat aan het semester waarin de scriptie wordt geschreven ontvangen studenten een overzicht van onderwerpen die binnen de competentie van de begeleiders liggen. Studenten selecteren een aantal begeleiders en bijbehorende onderwerpen. De kleine commissie verdeelt de studenten met onderwerp over de begeleiders. Tevens is gekozen voor een intensievere instructie van begeleiders en studenten aan het begin van het scriptieproces. De begeleider en de student stellen daarbij heldere afspraken op over het onderwerp, de planning, de scriptieopzet en feedback. De afspraken worden vastgelegd in een afsprakenformulier welke aan de examencommissie wordt voorgelegd. Indien deze het vermoeden heeft dat er in de onderzoekopzet specialistische diepgang mist, wordt dit door de examencommissie besproken met de begeleider.

Het panel is van mening dat er verregaande maatregelen zijn genomen om de aansluiting tussen scriptie en specialisatie te borgen. Het spreekt wel enige twijfel uit over de extra controlerende taak van de examencommissie, al is het gerustgesteld dat de procedure niet zal leiden tot vertraging in het afstudeerproces. Het panel is voorzichtig met het trekken van conclusies op basis van de resultaten tot nu toe, omdat deze nog slechts in beperkte mate voorhanden zijn, maar goede resultaten liggen wel in de lijn der verwachting. Het panel onderstreept de noodzaak van het behoud van vrijheid van studenten in hun keuze van een scriptieonderwerp binnen het kader van de specialisatie. Tevens kan volgens het panel een database van goede voorbeelden nuttig zijn bij de keuze van een scriptieonderwerp.

Het panel erkent de moeilijkheid bij het bepalen van criteria voor een goede aansluiting van een scriptieonderwerp op de vakwetenschap. Het panel ziet nog ruimte voor verbetering in het benutten van expertise van docenten uit de betreffende vakwetenschappen en moedigt de opleiding aan om hen als adviseurs te betrekken bij de opstelling van deze criteria door te bevragen wat vanuit de vakwetenschap relevante filosofische vragen zijn.

#### *Reductie van het aantal specialisaties*

De opleiding kondigde in het herstelplan het voornemen aan om het aantal specialisaties in de masteropleiding te verkleinen en een gewijzigde opzet per 1 september 2020 in te voeren. Het panel is onder de indruk van de structurele en weloverwogen wijze waarop de opleiding dit in korte tijd heeft uitgewerkt. In de nieuwe opzet wordt het aantal specialisaties teruggebracht van vijf naar drie: twee specialisaties gaan in samengevoegde vorm door, één wordt aangescherpt en er wordt een nieuwe specialisatie geïntroduceerd. In juli 2019 heeft het College van Bestuur ingestemd met invoering van deze hervorming per ingang van het academisch jaar 2020-2021.

Ten eerste heeft de opleiding gekozen voor de opheffing van twee van de vijf specialisatieprogramma's. Philosophy of Natural Sciences en Philosophy of Psychology worden met ingang van het academisch jaar 2020-2021 niet voortgezet: de structureel geringe instroom van studenten enerzijds en grote afhankelijkheid van de expertise van een enkel staflid anderzijds maakte de benodigde investering in een onderscheidende programmering lastig te verdedigen. Het panel acht deze rechtvaardiging voor de keuze tot opheffing begrijpelijk. De opleiding heeft aangekondigd voor deze uitdovende specialisaties een overgangsregeling op te nemen in de Onderwijs- en Examenregeling 2020-2021 die rekening houdt met de specialisatievakken voor deze doelgroep tot en met 31-8-2023 voor de voltijdstudenten (nominale studieduur plus een jaar verlenging). Deeltijdstudenten kunnen tot en met 31-8-2024 afstuderen. Het 'Core Seminar Epistemology: Contemporary Debates' blijft ongewijzigd gegeven worden. Het panel vindt dit een schappelijke regeling.

Ten tweede worden de specialisaties Philosophy of Law en Philosophy of Political Sciences samengevoegd tot een nieuwe specialisatie genaamd Philosophy of Law, Governance, and Politics. Volgens het panel is dit een uitstekend idee: het is bevorderlijk voor de positionering van de opleiding en het zal de samenhang binnen de opleiding ten goede komen. Ook de bijbehorende cursussen sluiten volgens het panel goed aan bij de gekozen focus op filosofische reflectie op de centrale instituties van veel samenlevingen: recht en politiek.

Ten derde zet de opleiding de specialisatie Philosophy of Humanities voort. Daarbij brengt ze, in lijn met het herstelplan, wel een aangescherpte focus aan in de afbakening van de specialisatie. De gekozen invulling van 'Humanities' sluit aan bij een meer cultuurwetenschappelijk discours en richt zich op een bijbehorend kleinere doelgroep. Het panel waardeert de aanscherping, al wijst het erop dat de benaming 'Humanities' breder is dan het feitelijke profiel. De specifieke insteek vereist daarmee aanvullende uitleg. Dit ziet het panel wel terug in bijvoorbeeld de omschrijving van de specialisatie op de eigen website, maar tegelijk oogt de benadering bij het 'Core Seminar: German Idealism' toch zo specifiek dat het panel hierin maar beperkt bredere filosofische discussies en thema's terugziet die relevant zijn voor de eigen specialisatie. Andere vakken als 'Phenomenology' en het specialisatievak 'Philosophy of Humanities: Method & Interpretation' zijn in de ogen van het panel wel voldoende toegespitst op de geesteswetenschappen.

Een ander aandachtspunt voor het panel is de aansluiting bij vakwetenschappelijke ontwikkelingen. Het panel hoopt dat het cursusaanbod in de toekomst ook reflecteert op meer moderne methoden die zich ontwikkelen in de geesteswetenschappen en waarbij filosofische reflectie goed van pas komt. Zo spreekt het zich positief uit over ideeën om in de toekomst een module te ontwikkelen over digitale methodes. Er zit duidelijk een aanzet hiertoe in het profiel zoals het er ligt. Het panel moedigt de opleiding aan om deze weg verder te bewandelen.



Tot slot heeft de opleiding gekozen voor de toevoeging van het specialisatieprogramma Philosophy of World Traditions, dat met ingang van het academisch jaar 2020-2021 beschikbaar zal zijn voor studenten. Dit is volgens het panel een kansrijk initiatief en in potentie een waardevolle toevoeging aan de opleiding die goed past bij de rijke Leidse traditie van onderzoek gericht op de niet-Westerse wereld. Het aangetrokken docententeam voor deze specialisatie is volgens het panel zeer geschikt. Daarnaast vormt deze specialisatie een goede aansluiting op de recente focus van het Instituut voor Wijsbegeerte op de niet-Westerse en comparatieve filosofie.

Het panel voegt daaraan toe dat de nieuwe specialisatie, Philosophy of World Traditions, bij sommige, maar niet bij alle opleidingen in de geesteswetenschappen aansluit. Het panel heeft er vertrouwen in dat met goede voorlichting op dit punt realistische verwachtingen worden gewekt bij potentiële studenten.

### **Overwegingen panel 2020**

Uit de aangeleverde documentatie blijkt voor het panel dat er adequate maatregelen zijn getroffen door de opleiding om de titels van de verschillende specialisaties voldoende waar te maken. Door de uitbreiding van verplichte vakken op het gebied van de specialisatie is volgens het panel nu sprake van een studeerbaar onderwijsprogramma waarin nadrukkelijker de focus ligt op de filosofische verdieping ten aanzien van de specialisatie, terwijl de twee keuzevakken studenten voldoende keuzevrijheid bieden. Ook waardeert het panel hoe de opleiding voortvarend te werk is gegaan met de verbeterde aansluiting van scriptieonderwerpen op de specialisaties. Hoewel het voor deze herstelbeoordeling nog te vroeg was om de gewenste effecten in voltooide scripties terug te zien, heeft het panel positieve verwachtingen dat de toegenomen aandacht binnen de opleiding de eerder onduidelijke koppeling tussen scriptie en specialisatie verregaand zal verhelpen. Het panel ziet daarbij graag dat docenten en studenten binnen het kader van de specialisatie voldoende vrijheid genieten om gevarieerde onderwerpen te onderzoeken. Tot slot constateert het panel dat de opleiding weloverwogen, pragmatische en toekomstgerichte keuzes heeft gemaakt in de herziening van het aanbod van vijf naar drie specialisatieprogramma's. Het stimuleert de opleiding om kansen te benutten voor filosofische reflectie op actuele ontwikkelingen in de betreffende vakgebieden.

Het panel concludeert dat de aanbevelingen van de initiële opleidingsbeoordeling in vruchtbare grond zijn beland en heeft er vertrouwen in dat nog geplande maatregelen zullen resulteren in positieve uitkomsten.

### **Conclusie**

*Masteropleiding Philosophy (120 EC)*: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

## **ALGEMEEN EINDOORDEEL**

Het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende' bij de masteropleiding Philosophy (120 EC). Het handhaaft voor deze opleiding de voldoende beoordeling van de initiële onderwijsvisitatie op Standaard 1 en 4 en de goede beoordeling op Standaard 3. Daarmee wordt het eindoordeel voor de opleiding 'voldoende'.

### **Conclusie**

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Philosophy (120 EC)* als 'voldoende'.

## **BIJLAGEN**



## BIJLAGE 1: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

### Masteropleiding Philosophy (120 EC)

Schematisch opbouw van het onderwijsprogramma tot en met augustus 2018:

Disciplinaire component	Filosofische component	
	Keuzeruimte	Specialisatieruimte
40 EC aan mastercursussen in vakwetenschappelijke discipline	4 filosofische keuzevakken (elk 10 EC)	A. 2 verplichte cursussen op het gebied van de specialisatie (elk 10 EC)
		B. Masterscriptie en thesis seminar (20 EC)

Schematische opbouw van het onderwijsprogramma met ingang van 2019-2020:

Disciplinaire component	Filosofische component	
	Beperkte keuzeruimte	Specialisatieruimte
40 EC aan mastercursussen in vakwetenschappelijke discipline	2 filosofische keuzezakken (elk 10 EC)	A. 2 vaste terugkerende verplichte cursussen op het gebied van de specialisatie die elk tweejaarlijks gegeven worden (elk 10 EC)
		B. 1 verplichte jaarlijks roulerende cursus op het gebied van de specialisatie (10 EC) <sup>1</sup>
		C. Verplicht jaarlijks terugkerend <i>core seminar</i> (10 EC)
		D. Masterscriptie en thesis seminar (20 EC)



## BIJLAGE 2: BESTUDEERDE DOCUMENTEN

Het panel heeft onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

Het panel heeft voorafgaand aan het paneloverleg onder meer de volgende documenten bestudeerd:

- Stand-van-zakennotitie door opleiding (d.d. oktober 2019);
- Visitatierapport Wijsbegeerte Universiteit Leiden 2017;
- NVAO besluit LEI wo-ma Pilosophy (120 EC), Chroho: 60823, d.d. 31-10-2018;
- Herstelplan MA Philosophy 120 EC (d.d. 21 maart 2018);
- OLC Advies herstelplan MA Philosophy 120 EC (d.d. 22 maart 2018);
- Samenvatting interne bespreking stand van zaken notitie hersteltraject wo-master Philosophy (120 EC);
- Curriculumevaluatie 2018-2019;
- Cursusevaluatie additionele verplichte vakken 2018-2019;
- Afsprakenformulier MA Philosophy 120 EC, incl. voorbeeld per specialisatie;
- Scriptiebegeleidingsproject;
- Overzicht scripties MA Philosophy 120 EC (september 2019);
- Reforming the MA Programs Philosophy;
- Overzicht cursussen MA Philosophy 120 EC per 01-09-2020;
- Onderwijs- en Examenregeling MA Philosophy 120 EC 2018-2019;
- Onderwijs- en Examenregeling MA Philosophy 120 EC 2019-2020;
- Kort verslag van de bevindingen van het telefonisch interview met een student van de opleiding;
- Schriftelijke antwoorden door de opleiding wo-master Philosophy (120 EC) op aanvullende vragen (d.d.20-12-2019).

Door het panel bestudeerde vakkenselectie:

<b>Vak</b>	<b>Specialisatie</b>
Core seminar: German Idealism	Philosophy of Humanities
Philosophy of Humanities: Philosophy of Fiction	Philosophy of Humanities
Environmental Philosophy	Philosophy of Law* Philosophy of Politics*
Philosophy of Law: The Authority of Law	Philosophy of Law* Philosophy of Law, Government and Politics
Core Seminar Practical Philosophy: Contemporary Debates	Philosophy of Law, Government and Politics
Core Seminar Epistemology: Contemporary Debates	Philosophy of Natural Sciences** Philosophy of Psychology**

\*De specialisaties Philosophy of Law en Philosophy of Politics worden met ingang van het academisch jaar 2020-2021 samengevoegd tot de nieuwe specialisatie Philosophy of Law, Government and Politics.

\*\*De specialisaties Philosophy of Natural Sciences en Philosophy of Psychology worden met ingang van het academisch jaar 2020-2021 opgeheven.